

Bør offentlige organisasjoner som NTNU bli «copilot ready»?

Fagseminar 23.05.2024

May Thorseth

Prof. Institutt for filosofi og religionsvitenskap
Leder av Program for anvendt etikk, NTNU,
Forskergruppe AI, Ethics and Philosophy, AEP
NTNU

1

Hvem skal være piloten?

- Hvem er piloten i «copilot ready»?
- Copiloten – en medhjelper eller likeverdig beslutningstaker?
- Hvem fatter de beste beslutningene?
- Hvordan skal vi forstå autonomi – å være kilden til lover og regler man selv ønske å følge?

2

2

Forbedringstanken – vi trenger hjelp!

- Hvorfor trenger vi KI-hjelp og til hva?
  - Fordi mennesker er suboptimale til å innhente og prosessere informasjon
  - Fordi mennesker er suboptimale dommere og beslutningstakere
  - Fordi mennesker er suboptimale aktører (løse globale problemer som klimakrisen, global urettferdighet mm.)

Enig?

3

3

KI generelt, samfunnsmessige utfordringer

- Ekspert /lek → krevende å fatte demokratiske/gode valg mht. implementering av teknologi
  - Eks. Helseplattformen/Epic: innført uten å ta høyde for kontekstuelle/ kulturelle forskjeller
  - Brukere som mangler tilstrekkelig innsikt → fremmedgjøring, eks. eldre brukere
  - Politikere som mangler tilstrekkelig kompetanse → demokratiske prosesser blir utfordret

4

4

Spesialisert kompetanse for ikke-spesialiserte brukere

- Komplekse systemer – krever ekspertkunnskap i riktig kontekst - jfr. Epic
- Tilgang på kunnskap om brukeren – for hvem?
- Uklart hvordan ny informasjon/kunnskap om brukeren framkommer og brukes av andre
- Skjevhet (bias) i treningsgrunnlaget → risk for økt skjevhet i beslutningsgrunnlaget
- Nedbygging av demokratiske prosesser, nedkjølingseffekter

5

5

Demokrati og medvirkning

- Reelt demokrati og medvirkning krever at motstridende synspunkter utveksles i debatt, likevel ser vi et viktig paradoks:
  - KI åpner for økt deltakelse ved at alle kan uttrykke sin mening og nå mange flere pga. teknologien, samtidig skrumper det offentlige rommet for genuin meningsutveksling inn pga. filtrering
  - algoritmene sørger for skreddersøm, dvs. alle får den informasjonen som passer den enkeltes profil, dvs. det man allerede er enig i
  - Uten offentlig meningsbrytning skrumper demokratiet inn

6

6

KI og etiske dilemmaer

- Vi trenger moralsk muskeltrening, ikke bare regulering
- Hvor mye ansvar kan KI ta over – eks. helsehjelp?
- Forsvaret, eks. AWS – automatiserte våpensystemer – mer presise, men kan de vurdere om/når riktig å bruke?
- Hva med KI for trening i moralsk forbedring – eks. løse globale problemer som klima og fattigdom – god idé?
  - fordi msk. er dårlige beslutningstakere, dårlige til å styre, dårlige til å prosessere informasjon? –
  - Godt forslag å sette ut på anbud til KI/ekstern dommer?

7

7

Teknologi som imperativ og dilemma

- Det teknologiske imperativet
- Collingridge dilemma

8

8

Algoritmer som beslutningsstøtte

- Hvor mye ansvar inn i teknologien, eks. jobbansettelser?
- Risk for skjevhet – BIAS – forsterkes v/KI
- KI treffer beslutninger på grunnlag av tilgjengelig info → avhengig av utvalget den er trent på – eks. Chat GPT, Copilot
- Gap mellom de som behersker/ikke behersker teknologien → brukervennlighet

9

9

KI, Copilot, LLM/ChatGPT og forskningsetikk

- ChatGP truer læringsprosesser – modellene produserer gode besvarelser, brukeren går glipp av læringsprosessen
- Forskningsetiske utfordringer (eks. kilde-henvisninger, medforfatter)
- Forskningsetisk krav til sporing og etterprøvbarehet, eks: hvordan sjekke at eksperimentet er gjennomførbart/gir påstått riktig resultat om ikke andre kan teste det?
- Skjevhet (bias) og forsterket urettferdighet – output relativt til input, dvs. treningsdata

10

10

Etisk refleksjon – utfordringer for å trene moralske muskler

- Copilot krever spesialisert kompetanse for ikke-spesialiserte brukere
- Copilot kan *forenkle* eller *tilsløre* – avhengig av kvalifisert bruker
- Copilot kan blande fragmentert informasjon med kunnskap
- Copilot kan ikke forhindre at falsk informasjon ikke framstår som sann, troverdig kunnskap
- Copilot kan true forskningsetiske normer på alle nivå

11